

УДК 338.1:330.15:339.9

Лазнева І.О.¹, Злочевський Д.Д.²

¹ доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БТЕ-1914м НУ «Запорізька політехніка»

РОЗВИТОК ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Глобальні трансформації світової економіки, зумовлені процесами індустріалізації, урбанізації та цифровізації, призвели до суттєвого зростання споживання природних ресурсів, енергетичних витрат і обсягів відходів. Лінійна модель господарювання, яка протягом десятиліть забезпечувала економічне зростання за принципом «взяти – виробити – спожити – утилізувати», дедалі більше демонструє свою екологічну та економічну неспроможність. Обмеженість природних ресурсів, поглиблення кліматичних змін, деградація екосистем і зростання глобальних ризиків для продовольчої та енергетичної безпеки актуалізують пошук нових моделей економічного розвитку, що відповідали б вимогам сталості.

Циркулярна економіка – це сучасна концепція організації господарської діяльності, яка передбачає відхід від традиційної лінійної моделі економічного розвитку на користь моделі, заснованої на принципах замкнених циклів ресурсів. Її сутність полягає у створенні такої економічної системи, де продукти, матеріали та ресурси зберігають свою цінність якомога довше, а відходи практично не утворюються завдяки їх повторному залученню у виробничо-споживчі процеси.

Ключовою метою циркулярної економіки є досягнення сталого розвитку через оптимізацію використання ресурсів, мінімізацію антропогенного навантаження на довкілля та формування екологічно збалансованих виробничих систем. Вона орієнтована не лише на зменшення шкідливих наслідків господарської діяльності, але й на створення нових можливостей для економічного зростання за рахунок інновацій, екологічного дизайну та підвищення ресурсної ефективності.

Базовими принципами циркулярної економіки є: ремануфактура, повторне використання та переробка; дизайн для тривалого використання; використання відновлюваної енергетики; системний підхід.

Незважаючи на активізацію дискусій щодо необхідності переходу до ресурсоефективних моделей господарювання, глобальний рівень впровадження принципів циркулярної економіки поки що залишається відносно низьким. За даними міжнародного аналітичного центру Circle Economy [1], у 2024 році лише 7,2 % усіх матеріалів у світі повторно залучаються в економічний обіг. Це означає, що переважна більшість ресурсів продовжує використовуватися в межах традиційної лінійної

парадигми «виробництво – споживання – утилізація», що не відповідає вимогам сталого розвитку.

Попри це, за останні роки спостерігається поступове підвищення уваги до питань циркулярності та ефективного використання ресурсів як з боку державних інституцій, так і з боку бізнесу. Уряди багатьох країн ухвалюють спеціалізовані стратегії, спрямовані на створення замкнених виробничо-споживчих циклів, а великі корпорації впроваджують концепції екодизайну, моделі спільного користування та промислової симбіозу. Такі зрушення свідчать про формування нової логіки економічного розвитку, орієнтованої на збереження матеріальної цінності та зменшення екологічного навантаження [2].

Таким чином, сучасний стан розвитку циркулярної економіки характеризується парадоксом: з одного боку, концепція набуває дедалі більшого поширення на політичному та корпоративному рівнях; з іншого – реальні показники циркулярності залишаються невисокими. Це свідчить про наявність значного потенціалу для подальшого розвитку, який може бути реалізований лише за умов глобальної координації дій, інституційних реформ та інноваційних технологічних рішень.

Попри те, що рівень циркулярності світової економіки наразі залишається відносно низьким, позитивна динаміка політичної уваги, активізація міжнародного співробітництва, швидкий розвиток технологічних інновацій та цифрових рішень формують передумови для прискорення переходу до циркулярної моделі. Розробка інтегрованих політик, запровадження економічних стимулів, зростання попиту на «зелені» технології та підвищення екологічної свідомості суспільства посилюють системний характер цих процесів.

У перспективі циркулярна економіка здатна стати ключовим драйвером сталого розвитку України, поєднуючи економічне зростання з охороною довкілля, створенням високотехнологічних робочих місць та підвищенням якості життя населення. Її впровадження забезпечить не лише економічну ефективність і екологічну безпеку, а й сприятиме інтеграції України у глобальні ланцюги доданої вартості на засадах сталості, інноваційності та конкурентоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Circle Economy. The Circularity Gap Report 2024. Amsterdam: Circle Economy Foundation, 2024. 72 p. URL: <https://www.circularity-gap.world>
2. European Commission. Progress towards the Sustainable Development Goals in the EU – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context 2024 edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2024. 312 p.